

Карпатська Русь

Карпатська Русь Carpatho-Rus

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT YONKERS, NEW YORK AND OTHER MAILING ADDRESSES

Ч,22 ЮНКЕРС Н.Й. 27ГО, ОКТЯБРЯ 1995, YONKERS, N.Y. OCTOBER 27, 1995, VOL.LXVIII, NO. 22

ФРАНЦІЯ

В МАРСИЛІ РОЗБИТО ГАНГ ТОРГОВЦІВ ЗБРОЙОМ І КРАДЕНИМИ АВТАМИ

МАРСИЛІЯ. - 32 особи, в тому 21 Поляк, затримано в середу (27-го сентября) в Марсильї в результаті широко проведеної операції жандармерії, котра мала задачу розбити сіть гандлярів краденими автами і фальшивими документами.

Серед затриманих нашлись 4-ох Французів, 2-ох Чехів, 1 Хорват і 1 Альгерчик. Вшытки сут підозріли о імпорт з Польщі в заміну за крадени в районі Марсильї авта з перебитими номерами. Підозрівається, же висилали крадени авта также до країв Магребу.

В часі ревізій, проведених в многих місцях в районі Марсильї не знайдено оружя. Натомість найдено фальшиви реєстраційни таблиці, а также состав фальшивих печаток префектури, численни бланки свідоцтв асекурації, свідоцтв ідентичности і других документів, котри походили з крадежи доконаної в липцю (іюлю) в одной з префектур департаменту Аін (Середно-Східна Франція). В часі той операції жандарми затримали кромі того понад 15 осіб о неурегульованім статусі правнім Франції.

ГЕНЕРАЛ ДЖОН ШАЛИКАШВІЛІ В ПОЛЬЩІ

ВАРШАВА (РАР). - До Польщі прибул председатель Комітету Получених Штабів Збройних Сил США Джон Шаликашвілі. Як подало Бюро Преси і Інформації МОН, генерал, котрий гостит в Польщі на запрошеня шефа Генерального Штабу генерала зброї Тадеуша Вілецкого, буде проводити в Варшаві розмови меже іншими на тему цивільной контролі над армією. Президент Лех Валенса прийняв в четвер американского гостя в Президентской Палаті.

У зустрічі участвовали міністр стану Януш Зюлковский, шеф Генерального Штабу WP ген. Тадеуш Вілецкі, шеф Канцелярії Президента, секретар стану Станислав Іваницкий, шеф Бюра Народной Безпеки, секретар стану Генрик Горишевский і амбасадор США в Польщі Ніколас А.Рей.

Президент запевнил генерала, же

польска революція од початку мала за ціль інтеграцію з Европейском Унієм і НАТО і підчеркнул, же коли ходит о Европейску Унію, то дійсно виступаюот економічни бар'ери, натомість до інтеграції з НАТО потрібна ест передовсім чиста політична воля.

Генерал Шаликашвілі сказав, же нема потреби питання чи Польща буде в НАТО, ест лем kwestия, коли то станеся. Висказал задоволеня з сотрудництва войскового обох крайов в рамках партнерства для миру, котре дозволит обом сторонам ліпше запізнатися, достосувати параметри і приспішити інтеграцію.

РУСКА БУРСА В ГОРЛИЦЯХ

Подана нами вирізка з Газети Горлицкой за 1993 р. на польском язюку інформувала про лемківски справи, яки были порушени на зустрічі з воеводом новосанчовским Юзефом Юнгевичом в домі председателя Ради Громадской в Ропі. Прибув на давну Лемковину на запрошеня «Стоваришеня Лемків» в Горлицях, жеби взяти участь в "робочо-святочной зустрічі" і говорити о справах і проблемах, яки непокоят покривджених історієм Лемків, вигнаних в рамках акції "Вісла" зо своїх хиж, прекрасних сел і лісов і особливих візантійского стилю церков.

Бесіда была проведена по польски через председателя «Стоваришеня Лемків» Вацлава Шлянту, а брали в ней участь С.Гладик - радний з Білянки, П.Чухта - солтис Ждині, П.Васуля - радний зо Ждині, А.Тутко - солтис з Регетова, Т.Дубец з Ганчовой. Был также посол до Сойму Р.П. попередной каденції д-р Володимир Мокрий і ред. Ярослав Чорнобай з Радіо Ряшів. Справ і проблем, запитань і сумнівів было много: од можливости повернення Руской Бурси в Горлицях, рільничих і лісових нерухомостей, забраних Лемкам декретом з 1949 р., поміч Воеводского Уряду в організованю Свята Лемківской Культури "Ватра", предвиджени діи воеводи в справах господарчого розвитку району і о будучом адміністративном поділі краю. Питано также о "можливости направи зла", то ест звороту утраченої власности. Скаржено ся на рабунковий вируб лісів в Регетові і Шквртном. То барз болит Лемків, бо то часто іх ліси. По той причині неспокій і нетерпеливость в

чеканю на закон (уставу), вертаючу ім "ліси, поля, газдівки".

"Закона не можна поминути. Але якшто нема важних законних перешкод, а сут спадкоємці, проблема звороту власности - газдівок або лісів - ест в справах індивідуальних отворена. То повинен бути примір". Тоти виважени слова воеводи додали слушаючим віри. Послі інформації в справі помочи для "Ватри", заявив, же не видит также перешкод в справі звороту законним властителям Руской Бурси в той час, як до шпиталю, што ест в ремонті, буде перенесено отділ неврології, котрий ест в будинку бурси.

Были іщи запитаня в справі можливости, жеби адміністраційно бувша Лемковина найшлася в рамках одного воеводства. Воевода такой можливости не видит.

* * *

Днеска по двох і пів роках од часу, як тоти інформації были подани в Горлицкой Газеті, Руска Бурса ест уже передана законним наслідникам, але потрібний ест капітальний ремонт дому.

Ред.

ЧИСЛО НАРКОМАНІВ В УКРАЇНІ МОЖЕ ПОБІЛЬШИТИСЯ

Днеска в Україні наркоманами сут фактично 400 тисяч горожан. До 2000-го року тоте число може побільшитися до 1 мільйона чоловік.

300,000 ГОЛОДУЮЧИХ ДІТЕЙ В НЬЮ- ДЖЕРЗІ

НЬЮАРК. - Союз Боротьби з Голодом в Нью-Джерзі поінформував, же близько 300 тисяч дітей в Нью-Джерзі штоденно голодує. Серед голодуючих дітей 91 тис. в віку до 12 років.

УКРАЇНА СЕРЕД "НАЙСТАРШИХ" КРАЇН СНД

КИЇВ (3 ріжних жерел). - Частка людей старшого віку в Україні складає 22 проценти од загального числа популяції. За то Україну числят серед "найстарших" з країн СНД.

(Продовження на ст.5)

Нестор ЖИЛИЧ

ТРИ ПОДРУГЫ

(Закінчення з ч.21 "КР")

Они были горды звания свого горского лемковского племени, котре пройшло через гартованя 600-літної неволи, в тяжких пробах своих сил, потом знов обпалене громами войны и другими нещастьями народных трагедий и все же не утратило любви до родной земли и своего народа. Они щиро любили тоты родны чаровничы Карпаты, тоту сказочну Верховину, сповиту красом в синяві небес, тоту величие лемковских гор, туманы, што грают по вершках дерев разом зо спивом пернатого птацтва...

Покончывши свою науку, якоси по тяжких трудах одержали они роботу, — начали учыти дітей. Яке то широке поле, широкий світ открылся перед ними! Сколько то можна было зробити добра для своего народа в ролі сельского учителя! — Они сіяли в Карпатах зерно правды, як меже своими вихованцями в школі, так и серед взрослых.

Не одну сльозу обтерли з дітячого личка сироты, а дорослым давали цінны порады, наставления и никого не залишали в біді або нещастю. В тяжкы часы подневольного життя они поддерживали духа в народі и надею на вызволение: «Мы не самы, не одиноки, — говорили они, — ген, на всході жыют наши однокровны братья, они там за нас памятают, и прииде час — вызволят нас з віковой неволи»...

Благословила мати Александру и Ярослава — доньку и сына: «Найже карпатска богиня Лада даст вам добру долю, талант и щастья. Штобы вы были здоровы, як нашы карпатскы лікуючы воды, а богаты як земля-мати. И штобы вік ваш был долгий, красный и солнечный!»...

Та в несчастну годину пожелала ты, Мамо, щастья своим дітям...

На перед день 1 сентября 1939 р. Александрі приснился страшный сон: што нібы то она привязана до столба, не може утікати, а на ней кидаются страшны чорны люты собаки, хотят ей зожерти...

— Мамо! — крикнула она перестрашенным голосом, и пробудилася пригноблена и мокра от поту.

Чорны, зловітны хмары покрыли лемковскы Бескиды. В Карпаты на зміну польским панам прийшли німецкы фашисты. Прийшли двоногы звіры!

Приготовляючися до нападу на Совітский Союз, фашисты приняли всі міры осторожности. Они знали, што лемкы тягнут до об'єдинения зо своими братами на всході, дивляться на всход солнца, откаль они сподівалися освобождения... Для того ище долго до віроломного нападу на Совітску краину, при помочы зрадников-янычаров — украинских буржуазных националистов, польской шовинистичной администрации и фольксдейчеров подготовили чорны спискы всіх активистов, интеллигенции и других подозрліых в комунизмі людей. А вперед день зловішого нападу их всіх было поарештовано и замкнуто в застінкы тюрем и таборов смерти.

День 18-го юня 1941 року здавался понурим. В лемковском місточку Яслі на улицах было пусто. На шаленой швыткости мчали фашистскы войсковы машины, звозили тысячы арештованных людей до тюрьмы.

Александрі и Ярославу не дали навет попрощатися з родычами. Страшный, лютый гестаповец з брутальным криком загнал их в машину...

— Прощай, мамо! Прощай, батьку! И вы, нашы дороги діточкы-ученикы, прощайте! Не будеме уже учыти вас, ни ходити з вами на прогульки по схилам Карпатских гор. Не будеме по Бескидам палити огні, співати пісенкы и слухати сказкы, бо за нами замкнулися коварны дверы...

За несколько дней потому, вчасно з рана страшный густый гук наполнил и потряс повітря. Тысячи гармат и кулеметов, самолетов и другой зброи кидало-рыгало смертоносны снаряды за річку Сан, — фашисты напали на Совітску краину, несли знищение, смерть...

Вязни в тюрьмі чекали своего невідомого завтра. И знов приснилось Александрі в тюрьмі той бурхливой ночи, што она гдєсь на высокой горі, з какой широко и далеко видно было чаровно-прекрасны Бескиды. И ходит она тыми милыми, только для ней знаными стежками, перевалами и веде за руку своего братика Славка, идут и любятися дооколичном красотом, аж тут раптом страшный звірь — велика чорна собака застала им дальшу стежку, з гарком кинулася на брата, штобы го зжерти... Она в том пробудилася из тымчасового забытьясна. Повернувшись думками в дійсность, ей охватил тяжкий, непроникливый, як перед бурей верховинске небо, — сум-

смуток...

Много прийшлося ище вытерпіти вязням всяких знуцань. Соткы были убиты, замучено, повішено и розстріляно... Але Вислоцких на той раз пощадила доля. Послі восьем-місячного увязнения в тюрьмі их звольнили.

Тогда послі освобождения Александра и Ярослав ище с большой энергией включилися в борьбу за освобождение Карпат от гитлеровских орд.

Борьба приняла теперь больше организованный характер: организуются подпольны ланкы постоянно спольных дій и операций пртив окупантов разом с польскими патриотами, и творятся партийны осередкы.

Ворог лютує. Посилилися арешты, репресии, розстрілы...

В 1943 року Ярослава Вислоцкого другой раз арештує гестапо. На тот раз ворог дійствує рішуче и швидко: послі нескольких дней жестоких тортур и катованья Ярослава было розстріляно в Новом Санчі.

Незадолго потом и його сестру Александру Вислоцку было также заарештовано в 1944 року. Она як и ей брат стойко переносит тортуры и не зраджує товаришов по вспольной борьбі из подпольных организаций, што залишилися ище на волі. Фашисты день и ночь мучат стойку бодрю патриотку-лемкиню в Горлицкой тюрьмі-катовні...

Гдєсь на десятый день страшных знуцань, Александра, одорвавши свои мысли от дійсности, впала в обморок, полусон-мрию. Она мрияла, што она мати. Думала про щастливійше материнство: — она пестила свою дітину, коли сынок-первенец бере своими рученятами мамины груди и ніжными устеньками дотыкается и высусаєт елексир життя... А оченята дивляться ласкаво на свою маму, што дала му життя...

Мрияла, што она мати!

Мрияла она про щастливійше материнство! «Гдеж ты, моя доля? Гдеж ты, моя любя мати? А где мой старенький батько?» — думала Александра.

Ище думала про своих вихованков, тых цікавых, веселых, житьерадостных, способных дітей, яких она любила и отдавала им свое сердце.

— Ци згадают мене мои ученикы? Ци спомянут мене старшы — дорослы?

— Згадают и споминати будут тебе, Александро, и діти-ученикы и всі старшы люди. Ты віками жити будеш в наших сердцах! Герои не умерают, их подвигы за народне діло, а з ними самы они живут вічно в народі...

Послі трехгодинных страшных катуваний ей знова, як попередны разы, замкнули в тісну одиночку, як в бочку, где можна только стояти, а збите, скатоване, ослаблене тіло хоче спочити на лежачи, та не може, бо тіснота не дозволят навет сісти. Она помалы опускается, присідат на сколько можна, але и тут в той «бочкі» ей муки не устают — уже другой тыждень, коли ей замыкают до того вохкого гробовця, а зверху зо стелі пускают на ней воду, яка падат на жертву и бьет каплями по хвором тілі, больно разит мозок и сердце и доводит жертву до божевольного стану сумашества... Насилу старатся Александра забыти про дійсность, забыти про капли, што методично (одностайно) падают, мучат ей заболілу душу.

Ой ты страшна тюрьма, проклята катовня! Сам сатана не мог придумати горшой муки...

На хвильку пригадалося ей щастливє дитинство, як то она с братчиком Славком даколи спала в шалаші, в горах, на пахнячом зілю-сіні, падал дождь и своими кроплями, чедкотаньом навіювал солодкий и приятный сон... А теперь тоты прокляты капли воды, тяжкими ударами ранят и дусят, они нестерпимы и от них нигде не утечеш, не скрыєшся...

— Дорогы мои батькы, — думала Александра, — даруйте мні, што я вас покинула стареньких, я бы сама не оставила вас, я знам, вы уже такы слабенькы, потребуєте опікы, але штож подіяти, коли так захотіла моя доля-недоля, так уж было от віка записано. Даруйте мі за все...

Школьны діти, вихованкы Александры, задумали пойти до ліса, штобы назберати ягод для своей любимой учителькы. Ктоси росповіл им, што она поверне до дому. Ой, як бы они хотіли знов быти з ней разом! А теперь они ходят по тых стежках, где не так давно ходили з ней на прогульки. Ходят и згадуют свою старшу подругу, яка завсе з материнском лас-

(Продовження на ст. 3)

(Продовження з ст.2)

ком относилася до них. Збираючи ягоди, вони найбільш, найгарніші, самі дозрілі і солодкі, тремтячими пальчиками обережно збирали в кошичок для своєї учительки. «Штобы только скоренько вернулася до нас, — щебетала дівчора, — мы ей все, каждый день набераме ягонок, бо она добра»...

Але ці скоро верне она?

Ой, ви діточки, ви чисті истоти, ви не знаєте ище, што таке фальш, злоба, ненависть! Вы ище не розумієте того складного людского життя — долі-недолі,

— Ци скоро поверне?

— А як же ты, німецька учителько, когоч ты виховала? Ци ты так само виховувала своїх школьників-вихованків, як Александра? Ци они теж так тебе люблять, збирають тобі ягоди и згадують добрим словом?.. А може ты виховувала другий тип (род) людини? Послухай же добре, когоч ты виховала... Ты вливала в молоді сердца дітей не любовь, а отрову, ненависть и формувала нову породу «рыцаря» — «надчеловіка», ты нашептвала им за «высшу расу», а впоювала ненависть до наших матерей и дужого народа, а из того в результаті сформовался и повстал двоногий звір — фашист! А ты, німецька мати? Ци ты знала, яком дорогом поїде твой сын? А коли ты знала и дозволила на таке вихованья твоего сына, то ты не мати, тобі шлють прокляття всі матери нашої землі... и тобі и всім тым горе-идеологам «высшой расы», што створили таких двоногих потвор-людодів, яки упивалися кровью и плачем конающих матерей наших!

**

— Привести Вислоцку! — приказал начальник гестапо своим тюремным сторожам-помочникам, колаборантам.

Александрю привели. Она надлюдским усилием старалася не показати катам свою слабость, хоць збите, змучене тіло не хотіло ей повиноватися. Она отважно смотріла на своих мучителей.

— Ну штож? Сегодня, я думаю, што ты розкажеш мні про всьо, — звернувся до ней, як и в попередні дні, начальник гестапо.

Александра предчуввала, што днешня розмова, муки, буде для ней послідной...

— Проклятье вам, каты! Мні ніт што з ворогом говорити, вас я зневажам, ненавижу и небоюся. За ваши злочины вы ище будете отповідати, вас спыта... — удар по тварі перервал слова бодрой патриотки.

— Забрати тую славянску погань на мучение, на страшны тортуры! — кричал садист.

— Што прикажете, герр начальник, с нею зробити? — не сміло, по рабску, пыталися палачы своего зверховного ката.

— Выкиньте ей на пожертья моим собакам на сніданок! Они голодны, я специально не казал им давати ничего їсти, штобы мали добрый аппетит и жерли тую ничтожну з поганой расы, — спокойно отповіл жаждущий крови фашист.

— Мужайся, отважно Александро! Будь до конца вірной дочкой своего народа, будь до конца твердой, як карпатскы скалы, як гранит верховинского краю... Мужайся, дочко лемковского народа! Тобі доля судила умерти страшной смертью. Мужайся доблестно, ты не выросла, жебы стати лемковском мамом... Твои груди не буде обнимати твой сын-первенец, як ты мріяла в своих дівочых снах... Не буде, бо твою грудь... Ой, ты нещастна недоросла мати!.. Мужайся стойко, бо ты не перша, и ты не остатня жертва... Так тобі судила доля! Не думай о собі, Александро, а думай про свой народ, який тебе николи не забуде, не забуде твоего священного подвига для своего народа! Думай теперь про народ, за щастье яке скоро приїде, котрому ты выстелила дорогу на Карпаты, за яке ты так доблестно боролася всьо свое молоде життя. Думай, Александро, о тых своих діточках-школьниках, лемчатах, своих вихованках, яким ты защемила любовь до своего народа, до красы родной земли и отчизны в Карпатах. Они дома там чекают на тебе, на свою добру и любиму учительку. Они набрали тобі ягонок, самых найкрасших, найсолодших...

— Крпко мужайся, лемкине-русинко, ты безстрашна карпатска орлиця!

Выпущены псы бігом наскочили на показану им несчастну жертву... в ей дівочу грудь, якой не дотыкалися ище дітячи уста, в ту невинну дівочу грудь запыли свои клы-зубы фашистскы собаки!! Впыли, грызли, кусали, рвали кавалкы тіла, лизали проляту кровь... смаковали.

А з боку знов, з елеиним насмішком дивилися на таке звірске зрілище німецькы каты, упивалися криком несчастной кона-

ючої жертвы, они спокойно курили собі дороги сигареткы...

Школьны діточки набрали ягонок и терпеливо чекали на свою учительку, а недождавшися ей днесь, они рішили прийти завтра, штобы погостити ей ягодами. Самыми найкрасшими, солодкими, червеными...

А на тюремном подворью Горлицкой вязницы в тот сам час уже зграя сытых, задоволенных собак лїниво огрызали кости несчастной жертвы.

П. С.: История Нестора Жилича «Спомини из фашистских катовень» в цілости переписана с изменением гдеяких слов для зближения до нашої лемко-карпаторусской бесіды...

(Закінчено)

Богдан Світлинскій

Австро-Угорщина і Талергоф

(Продовження з ч.21 "КР")

Сама та фраза показувала таку саму безпомощність та безтолковість наших противників в поборюваню того нашого нового движенья, як і в їх попереднім противоставленю назви „рутени“ назви „русен“. Так само дурацким виходило їх обвинене новокурсників в „москалефільстві“ (москвофільстві), чи „русофільстві“? Таж ті назви не означають національности, а лиш симпатію і склонність до Москви чи Руси, так, що москвофілом і русофілом могут бути і бувають люди всякої національности: поляки, чехи, англичане, французи і т. д., а між тим наше нове движене було, просто, ярко національным руским.

Та его уже не могла ні убити, ні хотьби остановити ніяка нагонка, ніякі репресії і обвиненя зі стороны властей, ворожой печати, політиків-противників, доносчиків і провокаторів, бо оно було ідейним і героїским здвигом молодого інтелігентного покоління, групуюцегося около новооснованного в 1894 г. студенческого О-ва „Другъ“ во Львові. Оно полонило і повлекло за собою маси нашого селянства і міщанства. Перше всего сам рускій літер. язык дав ему новий і могучій, богатырскій облик (вигляд) і прочну основу. Наша молодіж взялась его собі усвоювати прилежно і любовно, вичучуючи его дома, в бурсах і пансіонах, кружках і сходках. В тім язичі у нас уже говорилось на собраниях і писались протоколи засідань, виходили газети, брошюры і книжки.

Ряд історичних собитій внутрі і вні Австро-Угрії причинявся до укріплення у нас новокурсного движенья.

Під ударом руско-японской войны і першої революції в Росії рускій царь Николай II видав в 1905—6 гг. основні державні закони з ограничением царского самодержавія, введенем Государственной Думы (палати депутатів) і Государственного Совета (верхной палаты) предоставленем і забезпеченем всему населеню рівноправія, свободи віроісповіданя, собраний, печати і т. д. Під впливом тих реформ в Росії также Франц Юсиф був вичужден розширити права своїх вірнопоподанных, щоби они не дорікали своїм гіршим положенем чим есть положене у „всхідних варварів“ — як в двуєдиній імперії принято було прозивати руских. Отже по довгих і горячих спорах в віденскім парламенті видана була виборча ординація 1906 г., з так називаемою „четирехвосткою“ в тім смислі, що голосоване на парламентских послів має бути: рівне, тайне, пряме (безпосередне) і всеобще (загальне), і оно справді таким було для всіх народів в Австро-Угрії, лиш не для одного в ній народа — руского. В тій виборчій ординації находився цілий ряд таких осібних і додаткових постановлень що до Галичини і Буковини, котрі весь той виборчій закон так переіначували, що для руских то голосоване було цілком іншим — як то прямо таки на наших вічах і говорилось — „ні рівним, ні тайним, ні прямим, ні всеобщим, а лихо знає яким!“ Після такої „куцої ординації, киненної нам, як собакам кидають огризанну кість“, — говорилось у нас на вічах — самі вибори переводились по злодійски (кража голосів, допущене до агітації і комісій т. нзв. „виборчих гіен“, а недопущене управненних, підкупство, террор і др. под. австрійскі штучки) і даже кровавим способом (убійство 5 селян в Горуцку, повіта дрогобичского), весною 1907 г., українофілы вибрали свише 30-ти послів до парламента, а ми, рускі, хотя на наших кандидатах подано було свише 180.000 голосів — всего лиш 5 послів. Но і в тій пятерці нашлись три альтрутена, котрі сейчас в парламенті попали в „рутенскій“ (притім українофільскій) клуб, а лиш два: Д. А. Марков і Н.

(Продовження на ст.4)

(Продовження з ст.3)

II. Глібовицькій були широрускі. Правда, під натиском новокурсників скоро вилетіли із „рутенського“ клубу альтрутени, но надійно полагатись на них не було можно. А собственно говорячи, тільки один Д. А. Марков держався строго і неуклонно новокурсної лінії в своїй діяльності парламентській (в Відні) і соймовій (во Львові). Правда, йому не давали можливості проголошувати там свої бесіди на руській літер. язичі, но і ті его проби, хоть і безуспішні, уже мали огромне значення і в краю і за границею, бо показували і нашим і чужим, що руській новий курс бере у нас верх над альтрутенством, і що, незадовго, він заговорит таким руським язиком, що відмахнутись і викрутитись від него австрійским предержанцим буде трудно.

Впрочім же на успіх наших послів в парламенті і соймі надіятись можно було мало. Даже если би їх там було і більше і они би були не знати які геніяльні, єдинодушні і енергічні, они, все одно, не могли би там много добитись, бо до них як руських там відносились упривілейованні послы крайне ворожо. погордливо і оскорбительно. Як лиш начинав який наш посол говорити, в салі сейчас начиналась ярмарка: магнаторія, колтунерія і мазепія піднімала невольний крик і шум, виходила із лавок, тріскала пульпітами, громко перекликалась, збиралась групами по середині і з хохотом, визгом та свистом передавала собі взаємно якісь їдкі замітки, будто би забавні історії, шутки і т. п., словом, вели себе гірше якихсь недорослих свавольників. В салі наставляв такій бедлам, що бесіди нашого посла не міг чути даже той, хто возлі него сидів. Та ярмарка поражала даже всякі види в своїм життю видавших чужинців. Раз якось проїздом із Росії в Відень і відти во Францію остановився во Львові і зайшов в редакцію нашої єжедневної газети „Прикарпатская Русь“ французькій аристократ, талантливий публицист і сотрудник великої парижської газети „Матен“, но живший довго в Росії і прекрасно говоривший по руськи, граф Арман дю-Шайля. Від наших друзей в Росії і руських корреспондентів в Відні він много знав о нашій положені і досить добре в нім розбирався, но ніяк не міг зрозуміти одного: чому ми, будучи по конституційним законам свободними і повноправними гражданами австро-угорської держави, не можем, если хочем, дістати своїх руських шкіл, стати, кто хоче православними в zorganizованих собі православних приходах, — к стати, граф сам був православний — звертатись до властей в руській літер. язичі, свободно зноситись з руськими в Росії і т. д. — „Та ж ви — заключав він — все таки маєте кількох своїх послів в парламенті і соймі, чи они не піднімают там що до того всего своего голоса?“ Редактор (Й. Л. Гринецькій) вздохнув тяжко, як той носильщик, котрий має підняти кількапудову скриню, подумав, усміхнувся і відповів, що они мусіли би піднімати свій голос занадто високо, аж до его надрива, і однако не були би вислухані. І тут спохватившись, живо предложив графу пійти в сойм на вечерне засіданє, бо як раз буде там говорити наш посол о. Корнилій Сенник. І тут же велів одному із сотрудников повести французького графа в соймову ложу журналістів. Підчас прекрасної бесіди о. Сенника аккрат в салі творилось все то, що висше представлено, і зачудованному заграничному гостю відразу все стало понятним. Він потім, розуміється, в Парижі, винесеними відси сильними впечатліннями поділився публично з другими і, видно, удачно, бо як лиш в другій раз із Росії, через Новоселицю, прибув в Чернівці, сейчас там его жандарми схватили і відставили до границі (в Чехії), з тим, щоби більше сюда не показувався.

Уже підчас передвыборчої кампанії, весною 1907 г., наші українофіли мали много хлопот з нашою студентською — як они називали — „чорною сотнею“ (на ділі же їй до повної сотки еще много не хватало!). Результат виборів оказався для нас весьма скромним. поляки, українофіли і даже наші альтрутени считали его нашим цілковитим пораженєм, но новокурсники і вообще наша молода генерація, напротив, розважаючи всі условия і обстоятельства, считали его блестящою побідою, і окрилена нею, з удвоєнною енергією і пилом взялась за роботу, ошеломлюючи нею тих, котрі еще так недавно хоронили все наше движене в краю. І пізнійше бували такі случаи, що то, що наші противники считали цілковитим нашим пораженєм, у нас то считали побідою, і в результаті таке непорозуміне — виходило нам на здорове.

Послі виборів наша університетська молодіж му-

сіла кудась свою накопленну енергію і розмах направити і направила на організацію себе самої і меншої братії, учеників середних шкіл. Перше всего она живо взялась за самообразование в руській дусі і по приміру того самообразования молодіжи, яке тогда було прийняте і сильно розвинене в Росії. В О-ві „Другъ“ получався і жадно перечитувався его членами „Вѣстникъ Знанія“, зі всіми приложениями. Приходили туда із Росії майже всі газети і журнали або зовсім даром, або тільки за оплатою ничтожных почтовых розходів. Бібліотека „Друга“ росла. Начинаючи від около 1900 г., наша молодіж все видавала якийсь свій журнал, під разными назвами, но на рус. літер. язичі. Постановлено і прийнято в тім язичі вести свої засіданя, читати лекції, переписуватись і говорити межи собою. Стало для всіх обовязанносно основательно і повностно знати Росію минушу і нинішню. По приміру і під руководством студентства пішла така сама організація середношкільної молодіжи (гимназій і реальних училищ) во Львові і провінції, в таких самих самообразовательних кружках, і жива переписка з кружками молодіжи в Росії.

Понятно, що тепер і зближене Галицької Руси з Росією носило уже інший, ярчий і прочнійший характер. Не тільки для славянофильских кругів, для котрих руське населене Прикарпатя було тільки „славянорусскимъ племенемъ, похожимъ на нашихъ малороссовъ на югѣ“, но і для ширших націоналістичних кругів „русские Прикарпатя“ були кровними сородичами, та сама руська нація, та сама Свята Русь в дивединій імперії, як і другі в ній нації. Даремно наші противники, особливо українофіли, з австрійською та своєю статистикою в руках, брались виказувати і доказувати їм, що руських тут дуже мало, а таких, котрі говорят правильно по руськи, горстка. Их обривали на півслові вразумительним окликом: „Ахъ, оставьте, мы знаемъ, и объяснимъ вамъ хорошенко, почему ихъ тамъ нынѣ мало и въ какомъ они положеніи по в а ш е й же винѣ!“

До того їх знакомства з нами причинялись найбільше таки наші виданя на руській літер. язичі, все більше поширювані в Росії. В Відні наш земляк (із Городка возлі Львова), корреспондент петроградской газети „Новое Время“, Дмитрій Николаевич Вергун, непосидючий і смілий, видавав в 1900—1905 гг. журнал „Славянскій Вѣкъ“, но, відсидівши якийсь час в австрійській тюрмі, виїхав в Росію і поміщав в „Новім Времени“ по понедільникам передові статі об австро-угорській політиці. Много помогали нам в тім взгляді і наші земляки-галичане в Росії, вольні чи невольні переселенці відси, на Холмщині, Волині, Подолі та Кавказі, та в столицях: Петрограді, Москві і Києві. Особливо ж оживлялись ті взаїмовідношеня поїздками, правда, рідкими, наших делегаций в Росію і видних представителей Росії сюда до нас.

В 1899 г. із Галичини їздила в Росію наша делегация на Пушкинскі юбілейні торжества (100-літє народження Пушкина), і та поїздка мала для нас велике значенє. В революційні в Росії годи 1905—06 временно перебували у нас немногі біженці відти, як поміщики, так і революціонери, все таки з пользою тут для руського діла. Зимом 1907—08 гг. славянскі послы обновленного австрійского парламента їздили в Росію, в гости до Государственной Думы, і в їх числі находився д-р Н. П. Глібовицькій. Тогда в Государственной Думі уже возникла группа членів, живо интересующихся положенем Галицької Руси, во главі єї стояв видний руській націоналіст, граф Владимир Алексіевич Бобринскій.

Та группа весною тогож (1908) года поїхала в чешскую Прагу, на Славянскій Зїзд, і зустрілась на нім, з галицько-русською делегациєю, во главі з д-ром В. Ф. Дудикевичем. Погостивши по пути также в Варшаві, руські делегати узнали много о положеніи в Галичині і від тамошних наших земляків і поляків. В составі галицько-русської делегации находились і альтрутени і новокурсники. На Зїзді хозяевами вообще были чехи, з д-ром К. П. Крамаржем во главі, а представлені були всі славяне: серби, болгаре, поляки, словенці і др. В польській делегации были тільки представители із Конгресовой Польщі і Познанщини, галицькі же оставались лиш посторонними наблюдателями.

(Далій буде)

(Продовження з ст.1)

Трудні соціально-економічні і екологічні умови життя довели до погіршення здоров'я людей, скорочення тривалості життя та зниження народжуваності. За останні два роки смертність суттєво вища, ніж народжуваність. Середня тривалість життя становить 74 роки серед жінок і 64 роки серед чоловіків.

АМЕРИКАНСКИ НАДУВАТЕЛІ

(З правдивих випадків)

Ця історія була надрукована в "Русско-Американському Календарі" за 1921 р. Нам вдалося цікавим помістити її в нашої газети.

Ред.
* * *

Жив в одному невеликому містечку в Коннектикуті протестантський священник. Виконував свої обов'язки барз совістно, говорив проповіді, одним словом, був примірним пастирем своїх овець.

Лем нема людей без гріха. Не був без гріха і священник, но гріх свій держав в тайні і ніхто не мав найменшого підозріння о тім гріху. Тим гріхом була лобов до грошей. З жадністю складав він цент до цента, і в той час, коли всі думали, що він ледво проживає з женою, він зумів в тайні навіть од жінки відкласти цілих шість соток. На передвоєнні часи тота сума була барз висока.

Одного разу священник отримав з Нью Йорку лист. На коперті вимальовувався напис: Рагем і Ко. З цікавостю отворив лист і знайшов там дивне пропозицію. Компанія просто пропонувала замінити його правдиві гроші на фальшовані в пропорції 50 дол. за оден з гарантією, що ніхто не потрафит одрізнити фальшивих грошей од правдивих.

Через два, а може, три дні, передумавши тоту справу, священник написав листа до Рагема і Ко., запросивши побільше інформації. Затим отримав листа, що в тому є найліпшим переговорити персонально. В доказ того, що пропонують вигідну справу прислали йому подільну доларовку. Ніколи перед тим не оглядав він так докладно долара, як тим разом, проте не міг знайти того, що би вказувало на підділку.

Священник не довіряв своїм очам. Щоб упевнитися, що підділка так знаменита, що не можна її одрізнити од правдивих грошей, зайшов до знайомого банкіра. По привітанню сказав:

- В церкві отримав я нового долара, котрий виглядає для мене підозріло. Подивися, чи випадково хто не дав фальшивий банкнот.

Банкір оглянув доларовку, усміхнувся і промовив:

- Хотів би я таких грошей мати мільйони.
- Не фальшований?
- Правдивий. Лучших не може бути.

Священнику впав камінь з серця. Зараз же написав до Рагема і Ко., щоб означили йому час і місце, при тім обзначив суму, котру може вимінити. І начал думати о тім, як розбагатіє. Із шість соток вимінити п'ять, то буде 25 тис. дол. Сума велика. Треба лем Господа благодарити, щоб серед вшитких Рагем і Ко. вибрали його.

Щоб серед прихожан не викликати підозріння, в найблизшу неділю заявив на проповіді, що далекий родич записав йому велику суму грошей і що іде до Нью Йорка до адвоката отримати гроші.

Вечером прибув до Нью Йорка, а на другий день мав в означенім місці зустріти своїх благодітелів.

Не спалося будущому мільйонеру. Снилися йому почести і багатства. Далекі перед означенім часом був в означенім місці. В кімнаті знаходився поважний чоловік. Як було заплановано, священник витер хустиною правий кут вуст і склонив три рази головою. Поважний чоловік теж витер кут вуст шовковою червоною хустиною і так само кивнув три рази головою. Представитель Рагема і Ко. привітав прибувшого сердечно і сказав:

- Я не ошибаюся в людях, ви пришли точно. Для нас обох то є добре.

- Я приніс з собою 500 доларів, що уповномочує мене до 25 тисяч.

При тім вибрав з кишені гроші. Для вигоди переминив їх на сотки. Представитель Рагема і Ко. взяв гроші і пішов з ними до каси.

В той час начав хто барз гримати в бочни двері. Здавалося, що двері під ударами вилетять.

- Утікайте, поліція! - шепнув Рагем.

Священник не потребував, щоб йому повторили два рази. Зараз же вибіг з кімнати і в момент знайшовся надворі. Перейшов два блоки і аж потом оглянувся і увиділ, що за ним ніхто не женеться.

Кімната, де проходив обмін грошей, належала особі, що до Рагема не мала ніякого відношення. При допомозі несовісного двірника та компанія в назначені години проводила свої операції. Коли жертва дала гроші, впольник начав ударяти в двері. Рагем жертву настрашив поліцією і та утекла. Як правило, жертва там більше не появлялася, щаслива, що втекла од поліції.

До правдивого найомника кімнати доходили висті о таких практиках, но не мав він ніяких правдивих даних, щоб зачати розслідування. І діло відкладалося.

Але священник поступив не так. Хотів він розбагатіти і було йому трудно розставитися з думкою, що не лем не збагатиться, але стратить свої гроші. По тім причині вернув назад, щоб покінчити зачатє діло.

В кімнаті не было представителя Рагема і Ко. Але він таки витер хустиною правий кут вуст і три рази склонив головою. Мужчина, що был в кімнаті, запитав:

- Чим могу вам служити?

- Ви певно впольник Рагема? - запитав священник. - Вижу, що его нема. Наше діло днеска рано недобре перервалося через прибувшу поліцію і тепер прийшов, щоб довершити тоте діло.

- Яке діло? - здивовано запитав власник кімнати.

Священник подумав, що тот подив, то лем обережність чоловіка, по тім причині зачав поясняти.

- Я є тот чоловік, що рано дав 500 доларов, і він сказав, що моїх 25 тисяч в огнетривалій касі.

Власник більше не слухав священника, а взяв его за ковнір і крикнув:

- Наконец маю тебе, драбе, що мій офіс переминяеш на яскиню злодіїв.

Священник оторопів. Дрижащим голосом пробубнів:

- Я... я... Джан... Джан... Ньюкомб.

- Ньюкомб? Я тобі лем тото повім, що ти є найбільший преступник в місті. Джан, ходи на поліційну станцію.

І Джан пішов. Щоб уникнути хлопотів, об'яснив, хто він, показав листа од Рагема і Ко. і дав про все точни показання.

Священник вернув на приход не лем без "спадку", але без своїх грошей. Яким то дивом скоро рознеслася о его пригоді новина серед прихожан і він был змушений утікати на Вести і сховатися поміж людей.

Но іщи было багато таких, котри далися надуті в такий спосіб як і він сам.

СМІШНЕ ДЛЯ СМІХУ

ДИВНА МАРКА

Пише жена до мужа письмо в Гамерику:

"Пришлий же мені обути, бом боса!"

Муж обышол цілий Нью Йорк і нигде нее обути такой дивной марки "Бом боса".

ДОБРА РАДА

Пришла една баба до доктора в Кросні і жалуєся ему:

- Што ми робити з моім мужем, по цілих ночах бесідує?

- Позвольте му, - гварит дохтор, - бесідувати цілий день.